

primljen: 23.01.2023.
korigovan: 28.02.2023.
prihvaćen: 11.03.2023.

pregledni rad

UDK : 727.8(497.11)

PRIKAZ IDEJNOG REŠENJA BIBLIOTEKE U ULICI BLAGOJA PAROVIĆA U NIŠU

Nevena Pavlović¹, Danica Stanković², Miomir Vasov³, Milan Tanić⁴

Rezime: U radu je dat prikaz master rada pod nazivom „Idejno rešenje biblioteke u ulici Blagoja Parovića u Nišu“. Predmetna lokacija pripada centralnom jezgru grada Niša.

Rešenjem se predlaže savremeni objekat otvorenog tipa skladištenja bibliotečkog materijala. Kako savremene biblioteke objedinjuju funkciju biblioteke sa drugim funkcijama, izvršena je analiza lokacije kroz kontrolu makrolokacijskih i mikrolokacijskih faktora, a sve to sa ciljem upoznavanja svih prednosti, ograničenja i potreba predmetne lokacije. Pored osnovne funkcije, objekat biblioteke objedinjuje i kulturne, obrazovne i komercijalne usluge. U radu dat je prikaz funkcionalnog rešenja, kao i svih tehničkih crteža i trodimenzionalnog prikaza idejnog rešenja biblioteke.

Ključne reči: arhitektura, oblikovanje, biblioteka, lokacija

DESCRIPTION OF THE CONCEPTUAL DESIGN OF THE LIBRARY IN BLAGOJA PAROVIĆA STREET IN NIŠ

Abstract: This paper presents an overview of the master's thesis entitled "The conceptual design of the library in Blagoja Parovića street in Niš". The location in question belongs to the central core of the city of Niš.

The proposed design suggests a modern, open-type facility for accommodating library materials. Since modern libraries combine the function of a library with other functions, an analysis of the location was carried out through the control of macro-location and micro-location factors, all with the aim of understanding all the advantages, limitations, and needs of the subject location. In addition to its primary function, the library facility combines cultural, educational, and commercial services. The paper presents the functional solution, as well as all technical drawings and a three-dimensional representation of the conceptual design of the library.

Key words: Architecture, Design, Library, Location

¹ Master inženjer arhitekture, doktorand, Građevinsko-arhitektonski fakultet Univerziteta u Nišu, nevena25696@gmail.com

² Doktor nauka, redovni profesor, Građevinsko-arhitektonski fakultet Univerziteta u Nišu, danica.stankovic@gaf.ni.ac.rs

³ Doktor nauka, redovni profesor, Građevinsko-arhitektonski fakultet Univerziteta u Nišu, miomir.vasov@gaf.ni.ac.rs

⁴ Doktor nauka, redovni profesor, Građevinsko-arhitektonski fakultet Univerziteta u Nišu, milan.tanic@gaf.ni.ac.rs

1 UVOD

U ovom radu dat je prikaz idejnog rešenja biblioteke za parcelu koja se nalazi na Bulevaru Nemanjića u Nišu. [1] Predloženo rešenje savremene biblioteke pod istim krovom objedinjuje funkciju biblioteke sa drugim kulturnim, zabavnim, obrazovnim i komercijalnim funkcijama. [2]

U radu je primenjena sledeća metodologija: izvršena je analiza uslova lokacije, predstavljen sadržaj i priroda postavljenih funkcionalnih zahteva, zatim prikazan je koncept predloženog rešenja, obrazloženi organizacija predviđenih prostora, ukupan arhitektonski izraz, kao i način materijalizacije.

2 BIBLIOTEKA U ULICI BLAGOJA PAROVIĆA U NIŠU

Na datoj lokaciji, u ulici Blagoja Parovića u Nišu, planira se zgrada biblioteke spratnosti P₀+P+1, na relativno ravnom terenu i sa sadržajima prema sledećem programu.

Unutar gabarita objekta predviđen je prostor za bibliotečki materijal sa slobodnim pristupom za decu i odrasle. Izvršena je podela na:

- Pozajmno odeljenje i čitaonicu za decu;
- Pozajmno odeljenje i čitaonicu za studente;
- Pozajmno odeljenje i čitaonicu za odrasle.

Predviđen je odgovarajući broj korisničkih mesta u čitaonicama, kao i mesta opremljena savremenom tehnologijom i internetom. Obezbeđene su prostorije za čuvanje i obradu bibliotečkog materijala uz primenu savremenih sistema za distribuciju. Pored tipičnih bibliotečkih funkcija objekat objedinjuje i druge, kulturne, zabavne, obrazovne i komercijalne usluge.

2.1 ANALIZA LOKACIJE

Analiza lokacije i postojećeg stanja na terenu sprovedena je kroz kontrolu makrolokacijskih i mikrolokacijskih faktora, a sve to sa ciljem upoznavanja svih prednosti, nedostataka kao i ograničenja date lokacije.

2.1.1 Analiza makrolokacije

Objekat se nalazi u opštini Medijana. Lokaciju okružuju javni objekti (koncertna dvorana i šoping centar Delta Planet Niš) kao i stambeni kompleks. U neposrednoj blizini predmetne lokacije nalaze se

dečiji vrtić, Osnovne škole „Njegoš“, „Sveti Sava“ i „Vožd Karađorđe“, zgrada Opštine Medijana, Dom Zdravlja, Gimnazije „Bora Stanković“ i „Stevan Sremac“ kao i Filozofski fakultet Univerziteta u Nišu. Veoma značajna je i blizina parka Svetog Save, koji predstavlja značajan rekreativni prostor za stanovnike okolnog stambenog naselja (Slika 1).

Kod lokacije biblioteka veoma je bitno da se ona nalazi u centralnom urbanom gradskom jezgru, u neposrednoj blizini gradskih funkcija i mesta stanovanja budućih korisnika. [3]

Povoljna strana lokacije jeste i njena dobra saobraćajna povezanost. Odmah ispred lokacije, na Bulevaru Nemanjića, staju autobuske linije 6, 11 kao i 13, a u neposrednoj blizini i linije 2 i 34, koje povezuju lokaciju sa železničkom stanicom i aerodromom. [1]

LEGENDA:

Predmetna lokacija

1. Šoping centar Delta Planet Niš
2. Koncertna dvorana
3. Dom Zdravlja
4. Opština Medijana
5. Osnovna škola „Njegoš“
6. Osnovna škola „Sveti Sava“

7. Osnovna škola „Vožd Karađorđe“
8. Gimnazija „Bora Stanković“
9. Filozofski Fakultet
10. Dečiji vrtić
11. Šoping centar Zona III
12. Park Svetog Save

Slika 1 – Analiza makrolokacije, izvor <https://geosrbija.rs/>

2.1.2 Analiza mikrolokacije

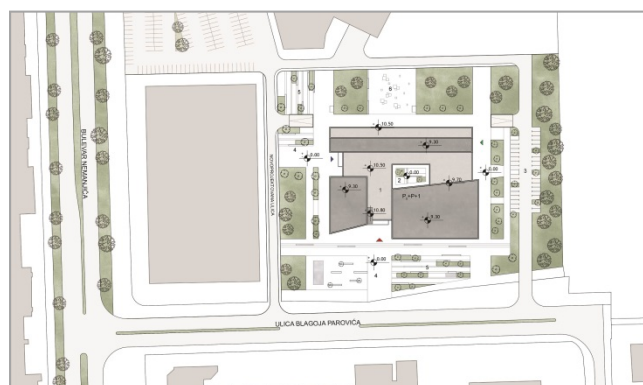
Granice predmetne lokacije su: ulica Blagoja Parovića na istoku, na jugu koncertna dvorana, šoping centar Delta Planet Niš na zapadu, dok je granica na severu Gradska toplana Niš.

Predmetnu lokaciju karakteriše nekoliko značajnih parametara. Prostor predviđen za izgradnju zauzima ugaonu poziciju. Sa prilazne strane parcela naleže na vrlo prometnu saobraćajnicu, dok se bočno nalazi ulica nižeg reda.

Lokacija pripada centralnom, urbanom jezgru grada, dovoljno blizu svih glavnih zona grada u gusto naseljenom stambenom delu, što ga čini veoma pristupačnim i za pešake. [4] Pristupni put do parcele već postoji i to je ulica Blagoja Parovića, sa istočne strane parcele.

Pad terena je manji od 2% pa samim tim ne predstavlja dominantan faktor pri projektovanju. Osunčanost je veoma bitan faktor kada su biblioteke u pitanju. U idejnom rešenju predviđene su mere ublažavanja negativnih posledica ovog faktora. Celokupan bibliotečki fond kao i prostorije za skladištenje bibliotečkog materijala zaštićene su od direktnog izlaganja sunčevim zracima. Dominantni vetrovi na predmetnoj lokaciji su istočni i jugozapadni. U letnjem periodu dominantni vetrovi povoljno utiču na provetranje i ventilaciju samog objekta, što dalje dovodi i do uštede energije potrebne za klimatizaciju i ventilaciju objekta. Kao zaštita od vetrova i predviđeno je i visoko zelenilo.

Analizom lokacije došlo se do zaključka da glavni ulaz u objekat treba biti sa istočne strane, sa postojećeg pristupnog puta (Slika 2). U zoni glavnog ulaza predviđen je pristupni plato sa prostorima za odmor. Još jedan ulaz za posetioce, predviđa se sa južne strane, uz multifunkcionalnu salu. Službeni ulaz uz administraciju predviđen je sa severne strane objekta odakle se planira i pristupna rampa za vozila za transport bibliotečkog materijala. Snabdevanje se vrši teretnim liftovima iz podruma. [1]

LEGENDA:

1. Biblioteka	▶ GLAVNI ULAZ U OBJEKAT
2. Atrijum	▶ ULAZ ZA POSETIOCE
3. Parking prostor	▶ ADMINISTRATIVNI ULAZ
4. Pristupni plato	
5. Prostor za okupljanje	
6. Prostor za igru dece	

Slika 2 – Situacioni plan, izvor: autor

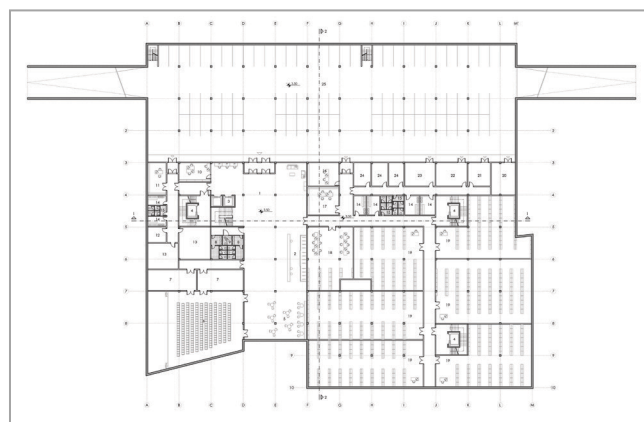
2.2 FUNKCIONALNI KONCEPT OBJEKTA

Objekat se sastoji od tri etaže: podrum, prizemlje i sprat. Na slici 3 dat je prikaz zoniranja po etažama.

Slika 3 – Zoniranje po etažama, izvor: autor

Podrumska etaža se sastoji od podzemne garaže, tehničkih i pogonskih prostorija, magacinskih prostorija, prostorija za skladištenje bibliotečkog materijala, kao i prostora za posetioce sa salom za filmske projekcije sa 236 mesta (Slika 4). Podzemna garaža ima 80 mesta za parkiranje, a ulaz u garažu i dopremanje materijala omogućeno je preko dve rampe sa dve vozne trake. Dopremanje knjižnog materijala iz podruma do viših etaža vrši se pomoću dve stepenišno-liftovske vertikale.

LEGENDA PROSTORIJA:

1. Ulazni hol	14. Garderoba za zaposlene
2. Garderoba	15. Sanitarije za zaposlene
3. Vertikalne komunikacije za posetioce	16. Kontrola ulaza
4. Ekonomske vertikalne komunikacije	17. Prijem knjiga
5. Klub	18. Raspodela knjiga
6. Sala za filmske projekcije	19. Skladištenje bibliotečkog materijala
7. Pomoćna prostorija	20. Trafostanica
8. Sanitarije za posetioce	21. Dizel agregat
9. Sanitarije za osobe sa invaliditetom	22. Toplana
10. Video nadzor	23. Hidrofor
11. Prijem namirnica	24. Klima komore
12. Ambalaža	25. Podzemna garaža
13. Magacin	

Slika 4 – Osnova podruma, izvor: autor

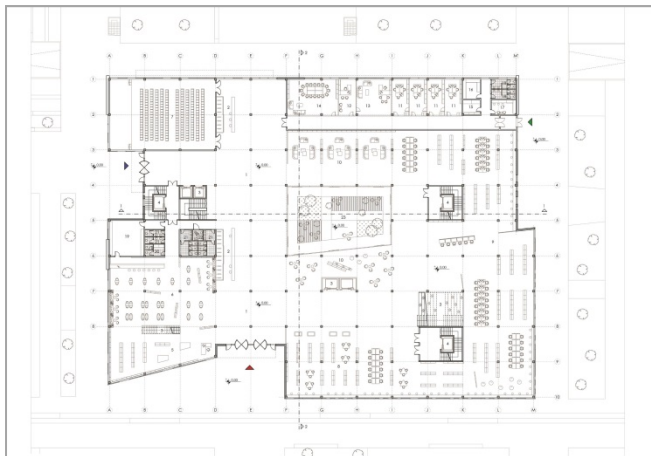
Pristup objektu omogućen je preko tri ulaza, od čega je jedan glavni ulaz u objekat, jedan za zaposlene, a jedan kao veza sa multifunkcionalnom salom.

U ulaznom delu objekta planira se knjižara i kafe. Na zapadnoj strani predviđa se multifunkcionalna sala sa 240 mesta za korisnike, za održavanje seminara i književnih skupova. Uz multifunkcionalnu salu obezbeđen je poseban ulaz u objekat.

Administracija se planira u severozapadnom delu objekta uz izdvajanje posebnog ulaza za zaposlene. Predviđene su kancelarije sa mestima za grupni i individualni rad, salom za sastanke, kancelarijom za sekretaricu, kao i upravnika biblioteke. Zaposlenima je obezbeđena čajna kuhinja, kopirnica, ekonomat kancelarijskog materijala i potrošnih sredstava, kao i sanitarni čvor za žene i muškarce.

U prizemlju je predviđena literatura kao i prostor za čitanje za decu i studente.

U prostoru atrijuma predviđene su zelene površine kao i prostori za sedenje, čitanje i odmor u prijatnom ambijentu (Slika 5).

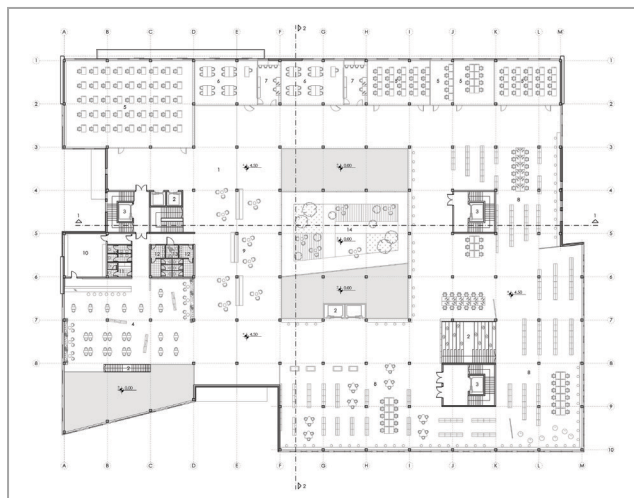
LEGENDA PROSTORIJA:

1. Ulazni hol	13. Kancelarija direktora
2. Garderoba	14. Sala za sastanke
3. Vertikalne komunikacije za posetioce	15. Kopirnica
4. Ekonomske vertikalne komunikacije	16. Ekonomat potrošnog materijala
5. Knjižara	17. Čajna kuhinja
6. Kafe knjižara	18. Sanitarije za zaposlene
7. Multifunkcionalna sala	19. Priručni magacin
8. Pozajmno odeljenje i čitaonica za decu	20. Garderoba za zaposlene
9. Pozajmno odeljenje i čitaonica za studente	21. Sanitarije za posetioce
10. Prostor za čitanje	22. Sanitarije za osobe sa invaliditetom
11. Kancelarija	23. Atrijum
12. Kancelarija sekretarice	

Slika 5 – Osnova prizemlja, izvor: autor

Prvom spratu moguće je pristupiti pomoću preko dve stepenišno-liftovske vertikale za posetioce kao i tri ekonomske stepenišno-liftovske vertikale (Slika 6). U zapadnom delu objekta predviđene su odvojene učionice za održavanje raznih kurseva i radionica

posvećenih knjizi, kao i čitaonice. Na prvom spratu smešteni su literatura kao i prostor za čitanje za odrasle. U južnoj zoni planira se kafe knjižara za posetioce.

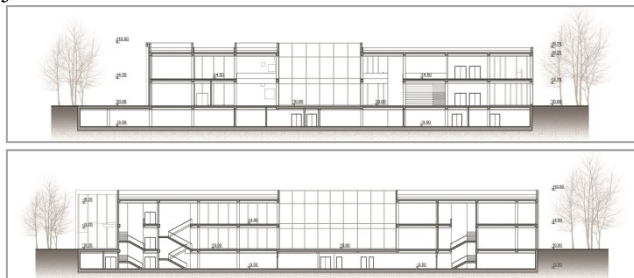
LEGENDA PROSTORIJA:

1. Hol	8. Pozajmno odeljenje i čitaonica za odrasle
2. Vertikalne komunikacije za posetioce	9. Prostor za čitanje
3. Ekonomske vertikalne komunikacije	10. Priručni magacin
4. Kafe knjižara	11. Garderoba za zaposlene
5. Čitaonica	12. Sanitarije za posetioce
6. Učionica	13. Sanitarije za osobe sa invaliditetom
7. Prostorija za pripremu nastave	14. Atrijum

Slika 6 – Osnova sprata, izvor: autor

2.3 KONSTRUKCIJA OBJEKTA

Objekat je koncipiran u skeletnom armiranobetonskom sistemu sa nosećim armiranobetonskim stubovima dimenzija 40x40cm postavljenim na rasteru od 7.2m u podužnom i u poprečnom pravcu. Podna ploča na tlu je armirano betonska debljine 60cm. Međuspratna konstrukcija iznad prizemne etaže i sprata jeste armiranobetonska ploča debljine 20cm. Stepenište je monolitno armirano betonsko. Fasadni zidovi objekta su zidovi ispune – od termo opekarskog bloka. Spratna visina podrumске etaže je 350cm, dok je u nadzmenom delu objekta spratna visina 450cm. Ukupna visina objekta jeste 10.50m.

Slika 7 – Preseci kroz objekat i prikaz konstrukcije, izvor: autor

2.4 OBLIKOVANJE I MATERIJALIZACIJA OBJEKTA

U prostorno-oblikovnom pogledu ideja autora se bazira na pravilnoj formi objekta atrijumskog tipa.

Od primenjenih materijala ističu se beton i velike staklene površine. Upotrebom velikih staklenih površina na ulaznoj fasadi objekta gubi se granica između spoljašnjeg i unutrašnjeg prostora. [5]

Velike staklene površine su prekrivene betonskim vertikalnim lamelama različitih dimenzija koje mogu služiti kao zaštita od prekomernog osunčanja objekta.

Fasadni omotač objekta planiran je na način da zadovolji potrebe termičke i fizičke zaštite. Potrošnja energije je smanjena upotrebom termoizolacionog niskoemisionog dvostrukog stakla punjenog argonom sa višekomornim profilima sa termoprekidom, i slojem termoizolacije u celovitom omotaču objekta. Optimizacija energetske bilansa objekta ostvarena je i kroz kompaktnu formu objekta.

Koncept unutrašnjeg prostora sa galerijama na višoj etaži, takođe je baziran na želji da se ostvare mnogostruki interaktivni odnosi.

Slika 8 – Prikaz objekta , izvor: autor

3 ZAKLJUČAK

U radu je dat prikaz idejnog rešenja objekta biblioteke u ulici Blagoja Parovića u Nišu. Novoprojektovani objekat nalazi se u centralnom gradskom jezgru sa ugaonom pozicijom. Glavna uporišta u koncipiranju predloga rešenja su:

Formiranje centralnog atrijuma sa prostorima za sedenje i odmor u spoljašnjem ambijentu kao poseban kvalitet oblikovnog i funkcionalnog rešenja. Takođe, prostor atrijuma doprinosi i boljim bioklimatskim performansama zgrade.

Pored tradicionalnih bibliotečkih funkcija, uvođenje i drugih, kulturnih, zabavnih, obrazovnih i komercijalnih funkcija što odgovara današnjim potrebama moderne biblioteke.

Formiranje vazdušnih prostora kako bi se ostvarili mnogostruki interaktivni odnosi.

Primena velikih staklenih površina koje u potpunosti zamagljuje granicu između spoljašnjeg i unutrašnjeg prostora.

LITERATURA

- [1] Pavlović Nevena: **Idejno rešenje biblioteke u ulici Blagoja Parovića u Nišu**, *Građevinsko-arhitektonski fakultet Univerziteta u Nišu*, Niš, 2020.
- [2] Jakovlevas-Mateckis Konstantinas, Kostinaitė Lina, Pupelienė Janina: **Conceptual Principles of the Planning of Modern Public Libraries**, *12th Seminar of the LIBER Architecture Group*, Italy, 2004.
- [3] Cekić Nikola: **Projektovanje društvenih zgrada, Biblioteke**, *Građevinsko-arhitektonski fakultet*, Niš, 1994.
- [4] Edwards Brian, Fisher Bidy: **Libraries and Learning Resource Centres**, *Architectural Press*, Oxford, 2002.
- [5] Galvin Hoyt R., Van Buren Martin: **The Small Public Library Building**, *Unesco*, Holandija, 1959.